

"Bu semânın arza bakan, Cennete dikkat eden, Binler müdakkik gözlerimiz biz..." cümlesinin izahını yapar mısınız, yani yıldızlar her iki aleme de nazar ediyorlar mı?

Maddi alem, gaybi alemlerin üzerinde nakışlı bir perdedir. Bu yüzden şahit olduğumuz kainat, ahiret aleminde bulunan alemlerden kopuk değildir. Aralarında bir irtibat, bir bağlantı vardır. Mekan olarak bir uzaklık söz konusu değildir. Zira ahiret alemi yanında, maddi alem bir nokta gibidir ve onun kapsamı içindedir. Ahiret alemi binanın temeli, dünya ve kainat ise; bu temel üstünde duran bir menzil gibidir. Bu yüzden aralarında sıkı bir irtibat, sıkı bir alışveriş vardır.

Bizi yanıltan husus ise; iki alemin hayat şartlarıdır. Nasıl deniz içindeki hayat şartı ile, karadaki hayat şartı farklı ise; aynı şekilde ahiret aleminin yaşam şartları ile maddi alemdeki yaşam şartları, imtihan gereği birbirinden farklıdır. Uzaklık bu noktadadır, yoksa zaman, boyut ve derinlik açısından iç içedirler. Üstat bu manaya şu ibareler ile işaret ediyor:

"Elcevap: Cehennemnin yeri, **إِلَّا دُوعُ مَلْعَالِ مَا نَالُو**

Başka .denilmiştir "arz-l'tahte" ,rivâyatla bazı **لَا يَعْلَمُ الْعَيْبَ إِلَّا أ** yerlerde beyan ettiğimiz gibi, küre-i arz, hareket-i seneviyesiyle, ileride mecma-ı haşir olacak bir meydanın etrafında bir daire çiziyor. Cehennem ise, arzın o medar-ı senevîsi altındadır demektir. Görünmemeleri ve hissedilmemeleri, perdeli ve nursuz ateş olduğu içindir. Küre-i arzın seyahat ettiği mesafe-i azîmede pek çok mahlûkat var ki, nursuz oldukları için görünmezler. Kamer, nuru çekildikçe vücudunu kaybettiği gibi, nursuz çok küreler, mahlûklar, gözümüzün önünde olup göremiyoruz."

"Hem perde-i gayb içindeki âlem-i âhirete ait menzilleri dünya gözümüzle görmek ve göstermek için, ya kâinatı küçültüp iki vilâyet derecesine getirmeli, veyahut gözümüzü büyütüp yıldızlar gibi gözlerimiz olmalı ki, yerlerini görüp tayin edelim. **إِلَّا دُوعُ مَلْعَالِ** Âhiret âlemine ait menziller bu dünyevî gözümüzle görülmez. Fakat, bazı rivâyâtın işârâtıyla, âhiretteki Cehennem bu dünyamızla münasebettardır. Yazın şiddet-i hararetine **مَنْ تَهَجَّرَ حَرَّ يَفْنَم** denilmiştir."

"Elhasıl: Cennet ve Cehennem, şecere-i hilkatten ebed tarafına uzanıp eğilerek giden bir dalın iki meyvesidir. Meyvenin yeri ise, dalın müntehâsındadır."

"Hem şu silsile-i kâinatın iki neticesidir. Neticelerin mahalleri,

silsilenin iki tarafındadır. Süflîsi, sakîli aşağı tarafında; nuranîsi, ulvîsi yukarı tarafındadır".

"Hem şu seyl-i şuûnâtın ve mahsulât-ı mâneviye-i arziyenin iki mahzenidir. Mahzenin mekânı ise, mahsulâtın nev'ine göre, fenası altında, iyisi üstündedir."

"Hem ebede karşı cereyan eden ve dalgalanan mevcudat-ı seyyâlenin iki havuzudur. Havuzun yeri ise, seylin durduğu ve tecemmu ettiği yerdedir. Yani, habîsâtı ve müzahrefâtı esfelde, tayyibâtı ve sâfiyâtı âlâdadır."

"Hem lütuf ve kahrın, rahmet ve azametın iki tecellîgâhıdır. Tecellîgâhın yeri ise her yerde olabilir. Rahmân-ı Zülcemal ve Kahr-ı Zülcelâl nerede isterse tecellîgâhını açar."(1)

Maddi alemin bu gaybi alemler üzerinde nakışlı bir perde olması, insanın imtihanı içindir. Şayet insan, iman ve tefekkür nazarı ile bu nakışlı perdeye, yani maddi alemlere bakarsa, arkasında o gaybi alemleri derecesine göre görür. Ama insan küfür ve fîsk nazarı ile bu nakışlı perdeye bakarsa, bu perde karanlık ve kesif hale gelir, arkasını göstermez. Şayet gaybi alemler, bütün insanlara zahir olsa idi, mesela hepimiz cennet ve cehennemî görse idik, imtihanın sırrı bozulur, Ebu Cehil ile Ebu Bekir (r.a) aynı kalırdı. Mücadele ve mücahede manası gider, her şey yeknesak ve müsavi olurdu. Bu da, Allah'ın hikmet ve isimlerine zıt bir durumdur. Bu sebepten dolayı maddi alem, manevi alemler üzerinde nakışlı bir perde olarak düzenlenmiştir.

Ahret aleminin daha geniş olmasından dolayı kainata bol gelir. Yoksa kainat aleminin daha geniş olup, ahret alemleri dar olduğu için, nasıl ona mukabil gelebilir demek, pek makul değildir. En avam adama, beş yüz sene genişliğinde bir cennet vaat edilmiş. Böyle azametli bir cennet menziline yanında, şu kainat küçük bir gökyüzü gibi kalır.

(1) bk. [Mektubat, Birinci Mektup](#)